

Ilustrirani **Slovenec**

Leto II. Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 18. aprila 1926, šte. 90. Štev. 16.

Pogled na moderni del New Yorka.

Belgijska kraljica,

kateri je podelila univerza v Lille nedavno častni doktorat. Slika nam kaže kraljico z doktorsko čepico in talarjem.

S pogreba danske kraljice - matere v Kopenhagnu:

Od leve na desno so: princ Harald Danski, švedski prestolonaslednik Gustav Adolf, princ Karl Švedski, norveški kralj Haakon VII., danski kralj Kristijan X., danski prestolonaslednik Frederik, princ Artur Connaughtski, pruski princ Friderik Sigismund, norveški prestolonaslednik Olav in švedski princ Evgen.

Trg Ustave v Atenah,

na katerem je gen. Pangalos na predvečer svoje izvolitve za predsednika grške republike govoril več tisočglavi množici, med katero sta bila tudi dva Slovence, ki sta nam v svoji ljubeznivosti poslala to sliko.

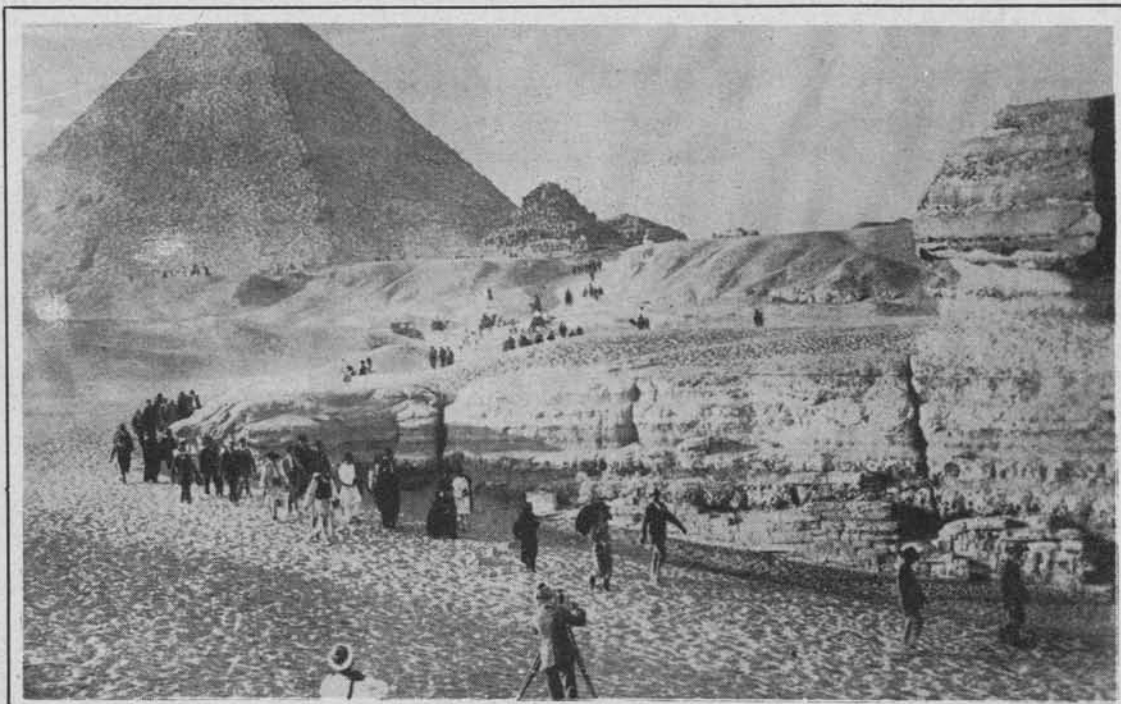
A. Turati

novi generalni tajnik italijanske fašistične stranke (naslednik odstopivšega Farinaccija) v uniformi faš. miličnika.

Dr. Jan Černý

novi češkoslovaški ministrski predsednik.

Egipt je postal zadnja leta najbolj privlačna točka bogatih popotnikov.

Naša slika nam kaže skupine tujcev pri ogledovanju piramid in drugih staroegiptovskih znamenitosti; podoben promet se vrši stalno.

Slušatelji ljubljanske trgovske akademije na aerodromu v Novem Sadu.

V drugi polovici meseca februarja so priredili ljubljanski trg. akademiki pod vodstvom ing. Kavčiča (X) poučno potovanje v Belgrad, Novi Sad, Subotico in Sombor, kjer so bili povsod gostoljubno sprejeti. Na naši sliki jih vidimo skupno z novosadskimi tovariši.

Franc Rebernak,

veterinarski major v p., bivši prvi slovenski poveljnik drž. žrebčarne na Selu pri Ljubljani, ki jo je ob prevratu tudi rešil propada, v zahvalo je bil pa, kakor tudi mnogi drugi najzaslužnejši slov. častniki — vpokojen.

Skupina slovenskih bogoslovcev v salezijanskem semenišču v Turinu.

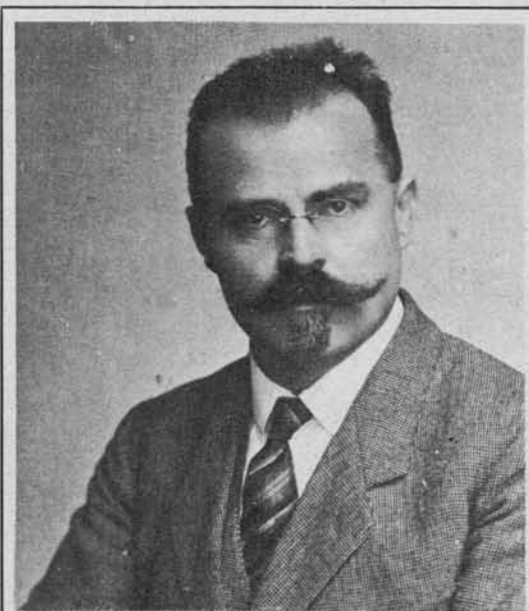
Jugoslovanski prapor,

ki ga nosijo v procesiji na praznik Marije Pomočnice v Turinu; prapor je delo mariborskih šolskih sester.

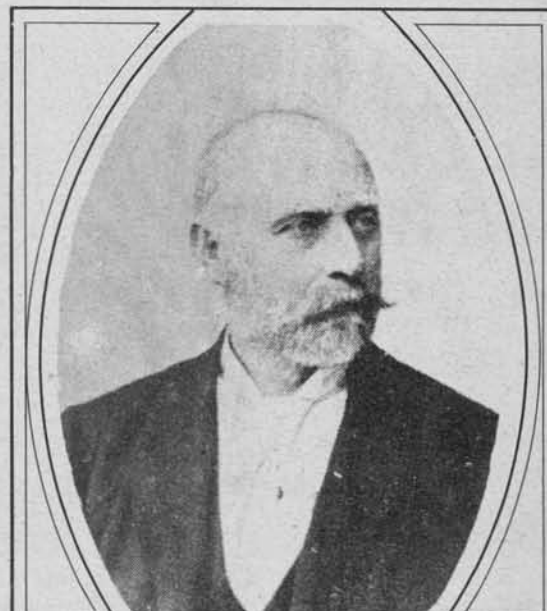
Slike k „Slovenskemu biografskemu leksikonu“.

Beran Emerik
(* 1868), glasbenik.

Bajuk Marko
(? 1882), glasbenik.

Berks Hugo
(1841—1906), politik.

Odbor ljubljanskega »Ljudskega odra«, osrednje organizacije vseh podeželskih dramatičnih odsekov v področju ljubljanske »Prosvetne zveze« s predsednikom, pisateljem N. Velikonjo (X) v sredini.

Kat. društveni dom v Konjicah.

Artistično vodstvo Ljudskega odra v Mariboru.

1. M. Furijan. 2. L. Stancer, art. vodja, ki obhaja prihodnje leto 15 letnico svojega delovanja, 3. D. Gračner, načelnik sal. orkestra, 4. J. Eichmeister, 5. J. Sentočnik.

Tamburaški zbor kat. izobraž. društva »Peca« v Mežici.

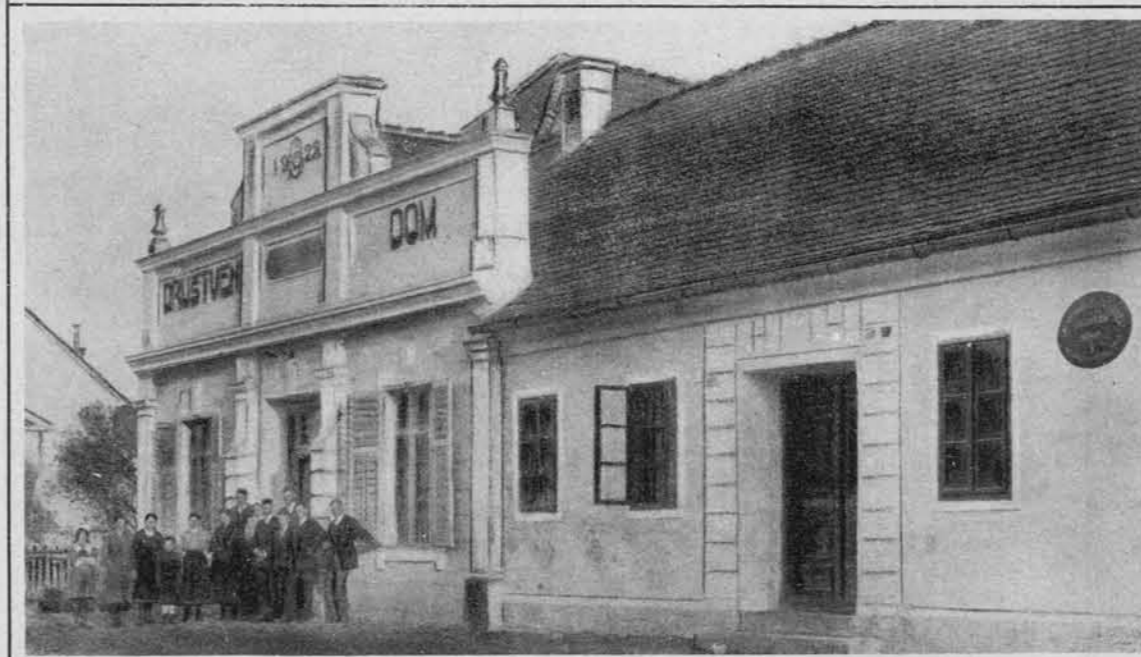

Msgr. Iv. Rojec

župnik in dekan v Tolminu ter eden najodličnejših ljudsko-prosvetnih delavcev na Goriškem, ki je obhajal 26. pr. mes. šestdesetletnico svojega rojstva.

Pevski odsek prosvetnega društva v Šmartnem pri Litiji pod vodstvom g. Nika Labode.

Društveni dom v Središču ob Dravi,

kjer imajo svojo streho: Slov. kat. izobraževalno društvo, (ki je tudi lastnik), Orel, Orliški krožek, Marijina družba, pevski odsek ter Orlovska in Orliška srenja. Dvorana meri 72 m², predvorana 45 m² in oder 40 m².

Vaclav Skrušny

Ljubljanski gledališki mojster, ki je naslikal tudi celi vrsti naših podeželskih odrov lepe kulise.

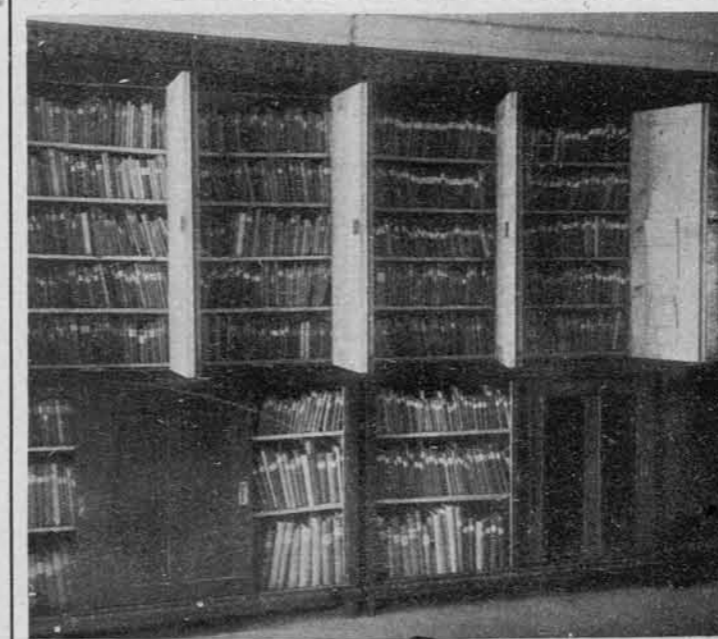

Prosvetno društvo v Grosupljem

ustanovljeno pred dobrim letom, a pod predsedstvom g. Adamiča eno najbolj delavnih v Sloveniji.

Igralci prosv. društva »Slomšek« v Gor. Ponikvi ob priliki uprizoritve igre »Klavdij« s tamošnjim g. nadučiteljem v sredini.

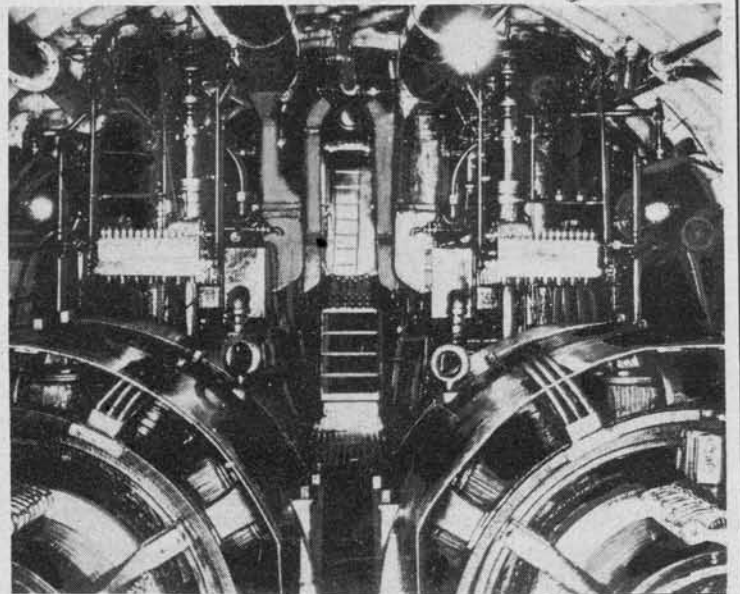
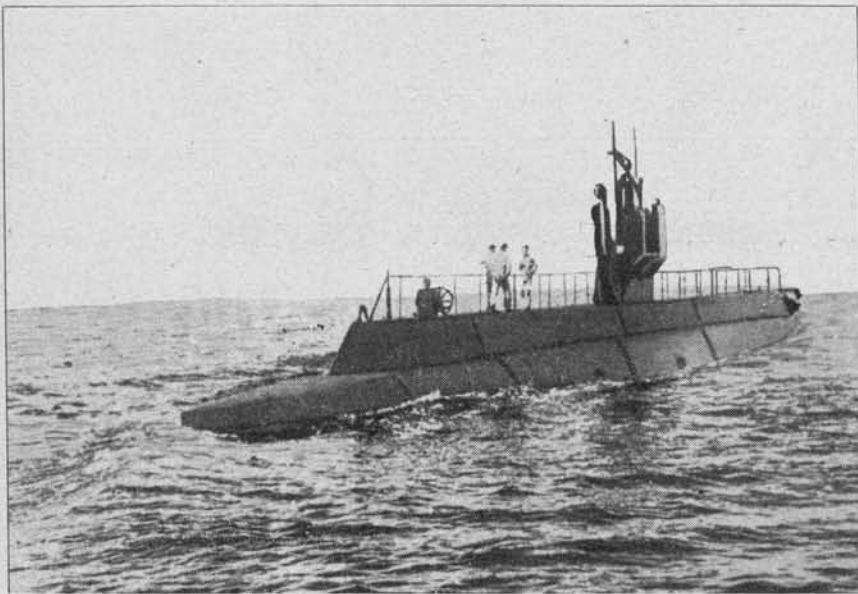
Knjižnica šentpeterskega prosv. društva v Ljubljani, ki jo je ustanovil sedanji vrhniški dekan I. Kette, sedaj jo pa vodi g. katehet I. Pintar; šteje 2000 zvezkov in je odprta vsako nedeljo dopoldne ter vsako sredo zvečer.

Godba kat. prosv. društva pri Novi Štifti.

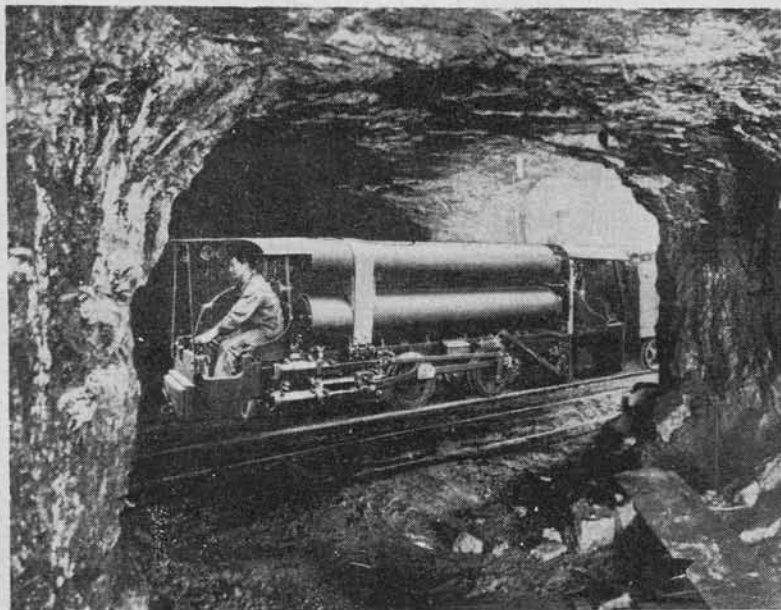
Iz moderne tehnike.

V modernem podmorskem čolnu.

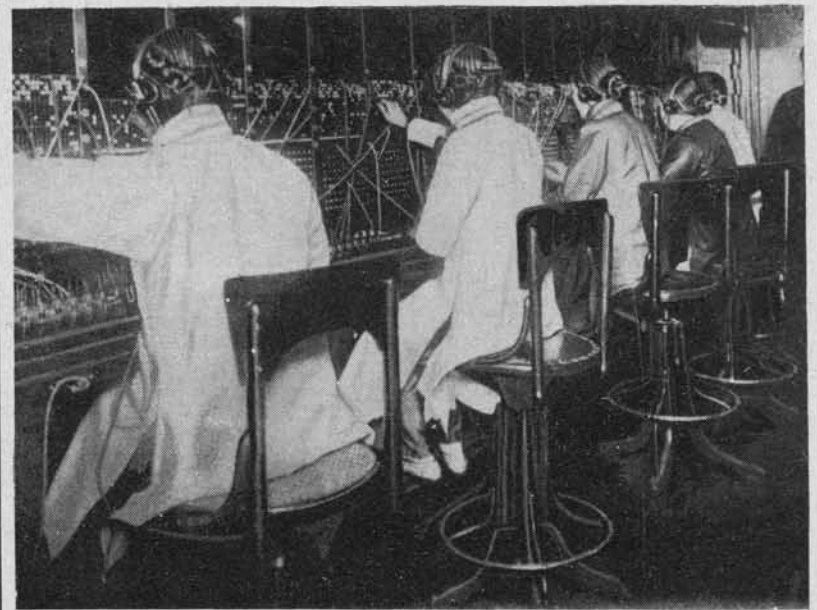

»Isaac Peral«, najnovejši španski podmornik, zgrajen v Ameriki, hitrost 15 vozlov na uro (pod vodo 10 in pol), teža 800 ton, opremljen z 2 motorjema po 600 HP, 4 cevmi za torpedo in topom.

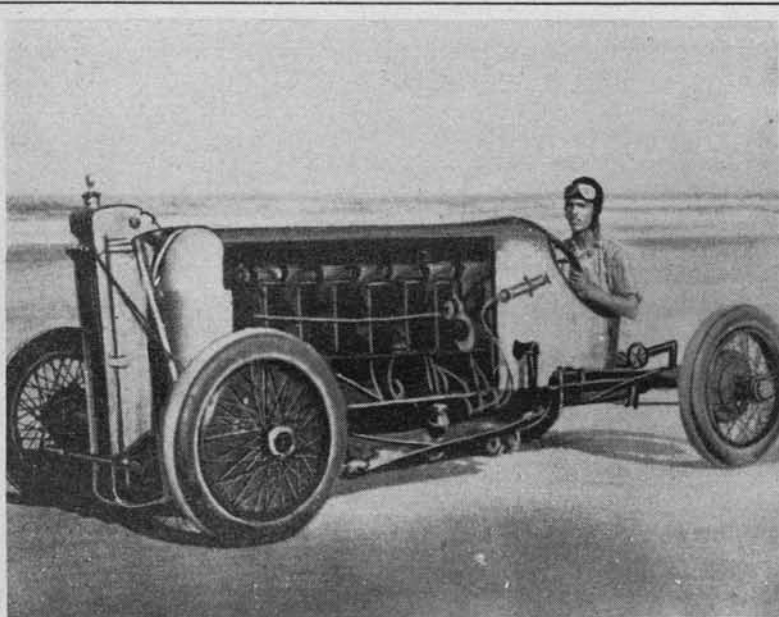
Španski podmornik »Isaac Peral«. Pogled v strojni oddelek podmornika, spredaj generatorji. Kako »prijetno« je bivanje v takem prostoru, si lahko mislimo.

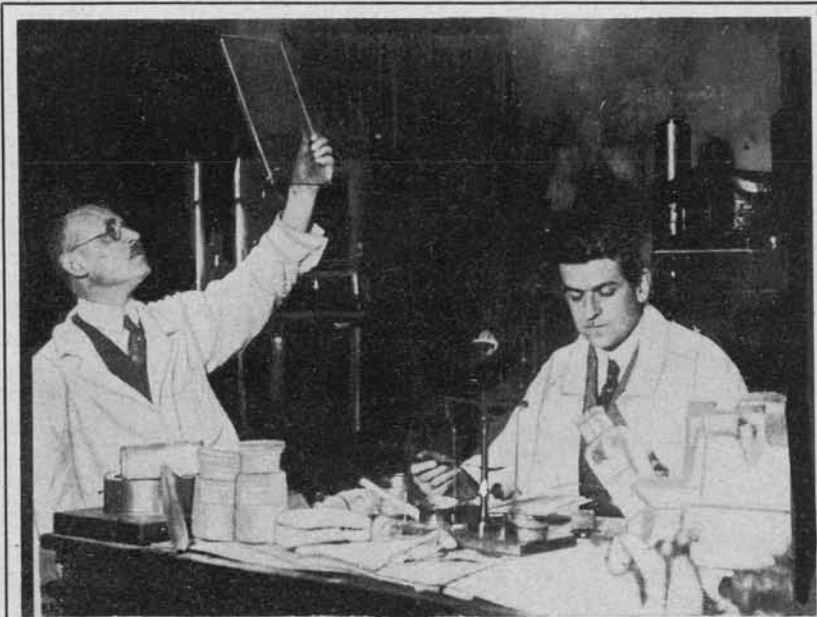
Moderne rudniške lokomotive, katere poganja stisnjeni zrak in so varne pred eksplozijami.

Moderna velemestna telefonska centrala, ki izpreminja tudi ljudi v popolne stroje.

Rekord v avtomobilski tehniki je dosegel ameriški ing. M. Grilb, ki je konstruiral auto s hitrostjo 200 km na uro. Opremljen je z motorjem 260 HP.

Upogljivo in nekrhko steklo sta iznašla avstrijska kemika Pollak in Ripper. Sestavljeno je iz organskih kaloidov in propušča tudi ultravioletne žarke.

Najstarejša Ljubljančanka

gospa Hedviga Finc, vdova po zdravniku Fincu, rojena tu v Ljubljani 1. 1827., dopolni 2. maja devetindevetdeseto leto. Oče njen je bil doma iz Olomuca, mati pa iz Kura-Švica in sta se ob tretji zasedbi Napoleona preselila v Ljubljano, ter kupila na Poljanski cesti št. 8 svojo hišo. Ded ge. Fincove je služil svoječasno kot gardni stotnik v švicarski vojski in bil plemenitaškega rodu (Höll pl. Register). Oče ge. Fincove Franc Ks. Heinrich je bil po poklicu profesor in poučeval na tukajšnji gimnaziji, obenem pa urejeval list »Laibacher Zeitung«. Pri Heinrichovih, kamor je Prešeren pogosto zahajal s svojimi prijatelji Horodinski in Korytkom, se je gospa Finc, takrat še kot domača hči profesorja seznanila z našim pesnikom, in še danes pripoveduje, kako so ji Prešeren in njegovi prijatelji peli podoknico: »Luna sije«, da je bil pesnik vnet kegljač, da je tedaj stalo n. pr. 1 funt govejega mesa 7 starih krajarjev itd.

Pojasnilo k tema dvema slikama objavljamo v izvirniku, kakor smo ga prejeli in ki je zanimivo zaradi svojega prekmurskega kolorita: Glavni novi altar cerkve sv. Martina v Martjancih (Prekmurje), šteri je bil postavljeni s stroškami verni župljanov leta 1925 in 23. VIII. t. l. od presvl. knezoškofa Andreja Karlin konsekrirani. Kip sv. Martina je kupil grof Sapary Ladislav patron župnije vu Florenci, tak tudi stopnice. Kip je z beloga karararskoga stopnica so pa z erdéeega mažarskoga marmorja. K tem gotovim delom je za ova dela načrt narédo naš umetnik g. profesor Jos. Plečnik. Zvan stopnic je ves altar z beloga kar. marmorja in je izdelan vu delavnici kamnoseka g. Alojzija Vodnik v Ljubljani. Angelčki so delani v Pragi. Za altarem na steni se vidijo freske, slikane leta 1392 od Janeza Aquila iz Radkeršburga.

Zadnja razstava meščanske šole v Murski Soboti

pred ukinitvijo lansko poletje. Šola je dosegala prav lepe uspehe, zaradi česar je zlasti zaradi dosedanega zanemarjanja Prekmurja v kulturnem pogledu le obžalovati, da ni šola ostala. Ta poslovilna razstava je vzbudila splošno pozornost in priznanje.

Slika na levi: Naši slovenski rojaki v Dalmaciji: P. Peter Peterca, gvardijan franč. samostana na Korčuli in njegov brat Franc, ki je bil nedavno odlikovan z zlato svetinjo; oba doma iz Dravelj, občina št. Vid nad Ljubljano.

Prosvetna zveza tik pred svetovno vojno in sedaj.

Par spominov.

Posredno sem bil v zvezi s Krščansko-socialno zvezo že kot akademik v letih 1908 do 1912. Takratna podružnica Slovenske dijaške zveze za Gorenjsko je hotela zlasti poživiti smisel za narodnoobrambno delo po naših prosvetnih društvih. Napravili smo več predavanj o tem po gorenjskih društvih. V počitnicah tretjega letnika pa smo se z nekaterimi tovariši osokolili celo, da smo priredili v Trzinu prosvetni tečaj.

Nekako glasilo prosvetnih društev je bila tedaj Domoljubova mesečna priloga Društvenik. V Danici se nas je nekaj fantov združilo v poseben klub in smo uredništvu ponudili, da bomo razen društvenih notic pisali vse gradivo. Po dogovoru sem se oglasil o počitnicah pri takratnem uredniku Smolnikarju in sem mu to povedal. Sprejel me je zelo ljubezno, rekel je pa, da proti kakemu kolektivnemu jamstvu za pravočasno in točno pošiljanje gradiva Društvenika ne izroči, da ga nam pa rad prepusti, če prevzamem sam vso odgovornost. Večkrat sem potem skušal, da je imel mož prav, ker so me tovariši v največji zadregi ponovno pustili na cedilu. Zadnje trenutke je bilo treba napisati na mah gradivo za celo številko. Vendar je naš klub vzdrževal Društvenik par let in smo ga prepustili šele ob odhodu z Dunaja mlajšim tovarišem.

Ko sem po absolutoriju prišel v Ljubljano najprej po dr. Krekovem naročilu pripravljat ustanovitev Jugoslovanske strokovne zveze in pozneje kot uradnik k Zadrugi zvezi, sem bil takoj sredi dela tudi v Krščansko-socialni zvezi. Kdaj sem bil prvič izvoljen v odbor, niti ne vem. Zveza je takrat imela sicer lepo pisarno, ki je jako in živahno delovala, imela je številno obiskovane občne zbornice, odborove seje pa so se vršile jako svobodno, popolnoma brez vsake društvene šablone. Kadar jo je dr. Krek odkod primahal v Ljubljano, je prinesel tudi celo kopo kulturno-prosvetnih načrtov in vsakega izmed svojih »fantov« je kar na cesti ali v kavarni povabil k sebi in mu obenem naročil, naj pove še drugim in jih pripelje k sebi.

Pri seji smo te načrte še malo predebatirali in včasih dopolnili in potem je vsak dobil svojo nalogo. Vsak jo je z veseljem prevzel in kolikor se spominjam, vsak brez izjeme tudi pravočasno izvršil. Seveda je dr. Krek večkrat dejal, da mu ni za deset takih, ki bi nalogo znali boljše napraviti, pa je vprašanje, če bi jo sploh napravili, da ima le enega, ki jo bo gotovo naredil.

Tako je prišel nekoč dr. Krek tudi z načrtom, da moramo izdajati Vestnik Krščanske socialne zveze. Pri prvi taki seji smo misel že izvršili. Krek je kar določil temata in takoj je vsak obljubil, kaj bo napisal in do kdaj. Za tehničnega urednika je bil postavljen rajni Štefe, pravi urednik je bil seveda dr. Krek sam in mesec potem je Vestnik izšel. Ta Vestnik je prinašal gradivo za aktualna predavanja in iniciativne podatke za vse vrste takrat običajnih odsekov po društvih.

Pri zadnji taki seji sem bil tik pred odhodom k vojakom med svetovno vojno. Takrat se je ravno sklenilo, kako mora Krščansko-socialna zveza vpreči kino v narodno-prosvetno službo. Pri izvrševanju tedaj storjenih sklepov nisem več sodeloval.

Po prevratu nam ni dr. Kreka zlepa nikjer tako manjkalo, kakor pri Krščansko-socialni zvezi. Ko smo začeli v njej likvidirati vojne

Namesto karikature!

Gotov del slovenskega »naprednega« časopisja vrtil v zadnjem času prav pridno že do smešnosti obrabljeno lajno o »klerikalnem preganjanju« Prešerna, Aškerc, Cankarja in drugih slovenskih pisateljev. Da se ne pozabi, kako je sodil o teh svojih »naprednih zaščitnikih« n. pr. eden izmed teh »preganjancev« sam, Ivan Cankar, se nam zdi umestno za izpremembo njegovo sodbo citirati:

»Ali neizprosni in težaki bo boj s tem zlaganim nazadnjaškim in hinavskim liberalizmom, ki nima niti toliko iskrenosti, da bi nastopil za svoje ideje — kolikor jih ima —, temveč laže svojim nasprotnikom, laže sebi v svoj lastni nos, laže na desno in levo, dokler se mu ne bo naposled za zmirom zaletelo. Je med njimi nekaj poštenih ljudi: ali ti prisezajo v svoji slepoti na program, ki je že davno izpolnjen v vseh svojih točkah, tvorijo stranko, ki nima več nobenega cilja, ki se bori samo še s sencami. Svobodomiselne stranke, ki bi slonela na resničnih potrebah naroda, na Slovenskem ni... V tej stranki, katere jedini program sestoji v razkrinkavanju faroških kuharic, je izključena vsa svoboda, vsaka individualnost, pač pa grasira v nji surova nevednost po prosti volji. Ta stranka je zapravila polovico narodnega duševnega kapitala, ona je potisnila duševni nivo naše inteligence pod ničlo; živi še od zlagano-idealnih fraz in podlih dejanj, a njeno čisto je tema, kakor bi rekel Levstik.«

Iz III. zvezka Iv. Cankarjevih »Zbranih spisov«, str. VII. in VIII., ki so izšli pred kratkim v uredništvu dr. Iz. Cankarja. Spise ob tej priliki najtopleje priporočamo; izšli so v elegantni opremi v »Novi založbi« v Ljubljani.

razmere, nam je šlo jako težko ravno za predsednika. Kar po vrsti smo imeli sicer jako sposobne in agilne predsednike, župnika in pisatelja Finžgarja, profesorja Mazovca, toda težke prilike so vsakega utrudile. Dolgočasno in neprijetno urejevanje inventarja, ki je bil raznešen vsepovsod, uravnavanje razmerja z drugimi organizacijami, vse to je vzelo mnogo časa in izčrpalo veliko veselja do dela. Društva po deželi so bila v veliki anarhiji. Dr. Krekove avtoritete ni bilo. V prvi vrsti se je pa izkazalo, da zveza novim nalogam brez stalnega tajnika ne more biti kos.

Tu je posegel vmes krepko prijatelj Jernej Hafner. Katoliško tiskovno društvo je seglo zvezi pod ramo in preskrbelo tajnika. Najprej je začela pisarna redno poslovati. Nato se je uredila knjižnica. Zveza je dobila tudi svojega knjižničarja. Pisarna se je preselila iz oddaljenega in odročnega Ljudskega doma na Miklošičevo cesto. Orlovska organizacija je vzgajala društvo po deželi discipliniran, soliden naraščaj. Poživljeno delo je pregnalo intrigrice. Vse težave z drugimi organizacijami so se kar nekako same premagale.

Tako se je zveza konsolidirala. Medvojne in prevratne razmere so bile likvidirane. Na zunaj je zveza to pokazala s tem, da je mo-

dernizirala pravila in se je tudi prekrstila v Prosvetno zvezo. Tudi ugled zveze se je dvignil.

Ko je po reorganizaciji odšel tajnik Hafner župnikovat v Stari trg pri Ložu, je našel vrednega naslednika v sedanjem tajniku.

V sedanjem času goji zveza posebno skioptična predavanja. Zbrala je številno, lepo urejen material. Številni prijatelji so radi prevzemali predavanja, zato je pač mogla zveza ustreči vsem željam včlanjenih društev. Stik z njimi je dosegel spet predvojno višino. V Ljubljani se je uspešno uveljavila njena knjižnica. Prosvetni večeri so se vzdržali že preko druge sezone in brez bahanja lahko trdim, da so postali zelo popularni. Vse to je odprlo srca podpornikov, da podpore tudi gmotno omogočajo to delo.

Prosvetna zveza je danes solidna, krepka, živa organizacija. Vse njeno dosedanje delo pa je samo začetek. Postati hoče za mariborsko posestrimo vred matica vsega prosvetnega dela v Sloveniji, v to delo namerava vpreči vse moderne pridobitve in njeni dosedanji uspehi ji samo vtrjujejo zavest, da bo svoj program tudi izpolnila in da bo v naših ljudeh tudi našla potrebno oporo.

Dr. J. M.

Knjižgoveznica K. T. D.

v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 6/II.

priporoča

p. n. trgovcem s papirjem svojo veliko zalogo vsakovrstnih poslovnih knjig.

Črtanje

knjig po osebni želji, kakor tudi vezava, se izvrši v najkrajšem času ter po zmernih cenah.

Oglas

v „Ilustr. Slovencu“
imajo največji ter trajni uspeh.
Zato inserirajte v njem.

„Slovenec“

edini slovenski dnevnik z
ilustrirano prilogo stane
mesečno samo Din 20.—.

Najcenejši slov. dnevnik!